

Nr 42

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av motion om trafiklivränta till Thorild Oldenburg.

Motionen

I motionen 1972:976 av herr Lothigius (m) hemställs att riksdagen med anledning av sitt tidigare beslut om livränta till Thorild Oldenburg tillerkänner denne en trafiklivränta om 20 000 kr. årligen.

Tidigare behandling

I en motion vid 1970 års riksdag hemställdes att Oldenburg skulle förklaras berättigad att för sitt uppehälle erhålla tillräckligt stor livränta. Motionen behandlades av statsutskottet, av vars utlåtande 1970:128 framgår följande om Oldenburgs förhållanden.

Oldenburg, som är född 1916, skadades 1930 då han på väg från skolan på cykel kolliderade med en personbil i en gatukorsning i Jönköping. Han åsamkades därvid en mycket svår hjärnskada och måste avbryta sin skolgång. Han kunde inte utföra något regelbundet arbete och var sysslös till 1934, då han för vård intogs på Ryhovs sjukhus. Ett år senare opererades han för epileptiska anfall som en följd av huvudskadan. Från sjukhuset utskrevs han på försök 1939. Han var därefter med undantag av några tillfälliga anställningar arbetslös. I ett läkarutlåtande från 1940 uttalas att hans arbetsförmåga till följd av olyckan måste anses nedsatt med minst 90 % och att någon nämndvärd förbättring för framtiden inte kunde påräknas. Han omyndigförklarades 1940 på egen begäran. Under de följande åren tycks han tidvis ha innehaft olika anställningar och tidvis ha varit intagen på sjukhus. Efter att ha myndigförklarats 1950 gifte han sig. Makarna har i äktenskapet två barn, födda 1953 resp. 1958. Efter myndigförklaringen innehade han anställningar, bl. a. som svetsare, men hade svårigheter att behålla dessa. Enligt senare utfärdat läkarintyg är han numera sedan flera år helt arbetsoförmögen.

Föraren av den bil med vilken Oldenburg kolliderade 1930 åtalades och fälldes till ansvar för trafikförseelse. I målet fördes också skadeståndstalan för Oldenburgs räkning, varvid han tillerkändes ersättning bl. a. för förlorad arbetsförtjänst och förbehölls rätt att framdeles föra ytterligare skadeståndstalan. Livränta utdömdes inte i målet, och

Oldenburg har inte heller senare i rättegång yrkat utfående av livränta. Enligt en uppgift 1969 från Oldenburgs dåvarande juridiska ombud hade Oldenburgs intressen vid rättegången inte bevakats på ett tillfredsställande sätt, varför skadestånd kommit att utkrävas med ett belopp som understeg vad som rätteligen bort kunna utgå.

Försäkringsbolaget Fylgia, hos vilket den i olyckan inblandade bilföraren var trafikförsäkrad, hade på grund av domen att utge ojämkat skadestånd till Oldenburg. Vid tiden för olycksfallet var trafikförsäkringens ansvarighetssumma begränsad till 20 000 kr. Oldenburg tillerkändes detta belopp. Härav gick ca 11 500 kr. till kostnader under Oldenburgs sjukskrivningstid. Återstoden anslogs år 1941 till en livsvarig livränta, som fastställdes till 383 kr. 51 öre per år fr. o. m. den 1.7.1941. Efter framställningar från Oldenburg 1962 och 1964 om utbyte av livräntan mot kapitalbelopp erhöll han först 5 000 kr. och senare 1 000 kr., varefter livräntans årsbelopp utgjorde 73 kr. 21 öre. På förnyad framställning av Oldenburg 1965 utbetalades livräntans återstående kapitalvärde, 1 344 kr. Ansvarighetssumman var härigenom helt förbrukad. År 1969 utbetalade försäkringsbolaget till Oldenburg ex gratia ett engångsbelopp av 5 000 kr.

Genom utbytet av den sista delen av livräntan mot kapitalbelopp gick Oldenburg förlustig rätten till förmåner enligt 1967 års lag om tillägg till vissa trafiklivräntor. Denna äger nämligen inte tillämpning på sådan del av trafiklivränta som bytts ut mot engångsbelopp. Enligt en inom riksförsäkringsverket utförd beräkning av den livränta, som med tillämpning av 1967 års lag skulle ha tillkommit Oldenburg om utbyte mot kapitalbelopp inte skett, skulle han ha erhållit en livsvarig årlig livränta som enligt de år 1970 gällande beräkningsgrunderna skulle ha uppgått till omkring 7 500 kr.

Statsutskottet framhöll i sitt utlåtande att olycksfallet inträffat i nära anslutning till skolarbetet och förklarade att det med hänsyn härtill och "till övriga speciella omständigheter i detta enskilda ersättningsfall" syntes kunna övervägas att tillerkänna Oldenburg ersättning i särskild ordning. Ett slutligt ställningstagande härtill förutsatte emellertid enligt utskottet en närmare prövning, som borde ankomma på Kungl. Maj:t. På utskottets hemställan beslöt riksdagen att ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av motionen.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30.6.1971 tillerkändes Oldenburg livsvarig livränta för tiden fr. o. m. den 1.1.1971 med 7 000 kr. om året.

Utskottet

År 1930 skadades Thorild Oldenburg allvarligt vid en trafikolycka, då han var på hemväg från skolan. Han måste avbryta sin skolgång, var intagen på mentalsjukhus under åren 1934–1939 och omyndigförklarad 1940–1950. Han gifte sig därefter och har i äktenskapet två barn. Till följd av de skador han åsamkades vid olyckan har han endast tidvis kunnat utföra förvärvsarbete och är numera sedan flera år helt arbetsoförmögen. Han tillerkändes av det försäkringsbolag, i vilket den i olyckan inblandade bilföraren var trafikförsäkrad, ersättning med dels ett kapitalbelopp om ca 11 500 kr., dels en årlig livränta, som utgick från 1941 med ca 380 kr. om året. Efter framställningar från Oldenburg om utbyte av livräntan mot kapitalbelopp erhöll han i omgångar, sista gången 1965, sammanlagt omkring 7 300 kr., varefter hans rätt till livränta var förbrukad. På grund av utbytet gick han miste om de förmåner som han annars med tillämpning av 1967 års lag om tillägg till vissa trafiklivräntor skulle ha kommit i åtnjutande av. Om livräntan inte bytts ut mot kapitalbelopp skulle den, enligt en av riks-försäkringsverket år 1970 utförd beräkning, med tillämpning av 1967 års lag ha uppgått till omkring 7 500 kr. om året.

Med anledning av ett motionsvis framställt yrkande om livränta till Oldenburg uttalade statsutskottet vid 1970 års riksdag (SU 1970:128) att det, med hänsyn till att olycksfallet inträffat i nära anslutning till skolarbetet och till övriga speciella omständigheter i fallet, syntes kunna övervägas att tillerkänna Oldenburg ersättning i särskild ordning. Utskottet ansåg emellertid att den närmare prövningen härav borde ankomma på Kungl. Maj:t. Riksdagen beslöt ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30.6.1971 tillerkändes Oldenburg livsvarig livränta för tiden fr. o. m. den 1.1.1971 med 7 000 kr. om året.

I motionen 1972:976 görs gällande att den livränta Oldenburg beviljats medfört en endast obetydlig förbättring av hans ekonomiska situation, eftersom han gått miste om en stor del av beloppet genom skatt, minskning av kommunalt bostadstillägg m. m. Motionären anser att livräntan därför bör höjas till 20 000 kr. Till stöd för motionen har bl. a. åberopats ett den 24.9.1971 dagtecknat intyg från Jönköpings läns allmänna försäkringskassa, enligt vilket Oldenburg erhåller pensionsförmåner i form av folkpension, allmän tilläggspension, barnstillägg och kommunalt bostadstillägg med sammanlagt 13 415 kr. om året.

Oldenburg har efter riksdagsuttalande år 1970 tillerkänts en livsvarig livränta för tiden fr. o. m. 1971 med 7 000 kr. om året. Denna livränta bör inte uppräknas av riksdagen utan mycket tungt vägande skäl. Vad motionären anfört utgör enligt utskottets mening inte sådana skäl.

Utskottet – som erinrar om att det i Sverige torde finnas ett stort antal människor som till följd av skador är helt eller delvis arbetsoförmögna men som av olika skäl erhållit ersättning med belopp som varit otillräckliga för att gottgöra skadan – avstyrker därför motionen.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår motionen 1972: 976.

Stockholm den 22 november 1972

På socialförsäkringsutskottets vägnar

TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Fredriksson (s), Carlsson i Vikmanshyttan (c), fröken Sandell (s), herrar Ringaby (m), Karlsson i Ronneby (s), Magnusson i Nennesholm (c), Persson i Stockholm (s), Mundebo (fp), fru Håvik (s), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Björck i Nässjö (m), fröken Bergström (fp), herrar Signell (s) och Lindström (s).

Reservation

av herrar Ringaby (m), Mundebo (fp), Björck i Nässjö (m) och fröken Bergström (fp), som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 3 med "Oldenburg har" och slutar på s. 4 med "därför motionen" bort ha följande lydelse:

Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen för Oldenburgs förhållanden har omständigheterna i fallet ansetts så speciella att Oldenburg efter uttalande av riksdagen tillerkänts en livsvarig livränta genom beslut av Kungl. Maj:t. Enligt utskottets mening bör, i sådana fall då det anses befogat att i särskild ordning tillerkänna en person ersättning av det slag varom nu är fråga, ersättningen vara av sådan storlek att den ger vederbörande ekonomisk trygghet. Den livränta Oldenburg tillerkänts har, som motionären påvisar, inte i sådan grad bidragit till att förbättra Oldenburgs villkor att detta krav kan anses uppfyllt. Utskottet anser därför att livräntan bör höjas. Den närmare prövningen härav bör emellertid ankomma på Kungl. Maj:t. Utskottet föreslår att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna denna utskottets mening.

dels att utskottet bort hemställa

att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför i anledning av motionen 1972: 976.